

Szakvélemény

Amely készült a zalakarosi Önkormányzat megbízásából a Zalakaros Szőlő u. 16. sz. alatt elhelyezkedő rendezvénypark területén található 25 db közterületi fa vizuális vizsgálatáról.

A vizsgált terület gyakorlatilag két jól elkülöníthető egységre tagolódik:

- A egység amely 7 db szoliter állású juharfából áll, térkövezett, burkolt környezettel, gyakorlatilag rendkívül szűk keretekkel rendelkező léttérrel (talaj).
 - B egység a maradék 18 db ,facsoportokban álló juhar, lúcfenyő, hársfa és nyírfa egyedeket tartalmazó szabad léttérrel (talaj) ellátott környezetben.
- Ezt a két jól elkülöníthető csoportot külön-külön, de egységes jellemzőik mellett kívánom értékelni, majd ezt követően a fák egyedi rövid értékelése következik

Az A csoport elhelyezkedése, megjelenése, és rövid állapot jellemzése:

- jellemzően szoliter állásban egymástól jól elkülönült távolságban elhelyezkedő egyedek
- mindegyik juharfa, amelynek érzékenysége közismert a talajnedvesség, és levegőtlenességgel szemben
- a nap 24 órájában a nap járásával megegyező irányból folyamatosan éri a lombkoronát a – sajnos egyre erősebb – UV sugárzás
- a fa környezete igen szűk keresztmetszetben hagy természetes talajt, gyakorlatilag a felszívó öv (mely mindenkor a fa csurgó vonalában helyezkedik el) természetes csapadékhoz nem tud hozzájutni, már ha az egyáltalán érkezik
- a gyökérzet jelentős része a burkolat alatt helyezkedik el, amely a folyamatos terhelés hatására az alatta lévő talajt csak egyre levegőtlenebbé teszi
- ami ezen egyedek életéből hiányzik az a levegős talaj, vélhetően a tápanyag (korukból ítélve a felvehető tápanyag mennyisége is nagy valószínűleg elégtelen, vagy részben elégtelen, a minimum törvény szerint hiányhoz, hiánytünethez vezet), valamint a nedvesség
- a szabadon hagyott terület lágyszárú növényeinek biztosított csepegtető öntözés a vele együtt élni kényszerülő fák részére teljességgel elégtelen
- általános tapasztalatok alapján a talajvízszint az utóbbi években jelentősen lesüllyedt, így a fák vízellátása nagy valószínűség szerint elégtelen
- a folyamatosan tűző nap lassan a levelek megégéséhez, ezáltal funkcióképtelenségéhez vezet, megáll a transpiráció, és ezáltal a víz talajból történő esetleges felvételének a lehetősége
- nagyon elkeserítő, hogy ez a folyamat az előrejelzések alapján a jövőben sem változik.
- a fák kiszáradása közeli történésnek tűnik, de lehet hogy már egyes részeiken a napi valóság (ezt mindig a következő tavasz tudja eldönteni)
- nem beszélve arról, hogy a besugárzott hőt a burkolat átveszi, felforrósodik, és visszasugározza a fák lombkoronájába, ami a nap romboló hatását csak tovább fokozza
- a csoport egyetlen kivétele az 5. sz fa, mely szabad talajfelületen áll, ahol a körülötte lévő gyeppa mégoly kevés csapadékot is meg tudja őrizni, javítani tudja a talajéletet, ami a fa külső megjelenésén összevetve a másik 6 „bezárt” fával jól látszik is.
- mindazonáltal, hogy a fák lombkoronájának korábbi jelentős csonkolásai csak a besugárzás lehetőségét növelték a korona belsejébe, a lombzat elégeése, a hajtások egy részének teljes felkopaszodása, hajtásképletek teljes elhalása, elszáradása mind azon álláspont felé terelték a vizsgálatot, hogy ezek a fák (6 db azaz 1-2-3-4-6-7 számozású) nem lesznek képesek túlélni azokat a környezeti és klimatikus tényezőket amelyek őket a jelen helyükön érik, illetve minden valószínűség szerint érnifogják a jövőben.
- én minden szakmai felelősségem tudatában ezen fák eltávolítását javasolom!
- hogyan tovább???? Ez a legfontosabb kérdés, és a válasz igen nehéz!!
- nézzük a tényeket:
- talajnedvességi viszonyok pozitív változása gyakorlatilag nem lehetséges a következők miatt
- csapadékvíz a burkolat alá megfelelő mennyiségben soha nem fog jutni

- hagyományos csepegtető öntöző rendszer köztéri fák vízellátására teljességgel alkalmatlan, inkább káros
- talajvíz jelentős megemelkedése a területen gyakorlatilag kizárt
- fák egymás árnyékolása, óvása a rendkívüli UV sugárzástól a szoliter ültetőhelyek miatt nem valósítható meg
- olyan köztéri fa amely korpulens megjelenésével (árnyat adás stb) ezen helyekre szükséges lenne, a fentiek miatt gyakorlatilag nem fellelhető
- marad az élő ágazás, amely csepegtetéssel fenntartható, de ebben az esetben az árnyat adó parkfás terület kialakításáról le kell mondani
- vagy maradnak a törpefák, kisebb méretű gömbkoronás nevelést elviselő fajok, azonban ebben az esetben sem fogunk tudni árnyat adó fáról beszélni

A további lépés az Önkormányzat döntési kompetenciája! (kivágás, és új egyed telepítése esetén mindenképpen javaslom az ültetőgödör talajának vizsgálatát tápanyagra, esetleg mérgező anyagokra pl Ca)

Amennyiben a megtartás mellett döntenek a fenti vizsgálat elvégzését mindenképpen jónak tartanám, valamint fontos lenne szakértő fitotechnikai beavatkozás elvégzése mind a hat említett fa esetében úgymint koronakurtítás, koronaalakítás, koronaegyensúly kialakításának előkészítése, új hajtások kialakulásának előkészítése, és a továbbiakban az új korona képletek figyelemmel kísérése, és folyamatos alakítása

A következőkben az ehhez a csoporthoz tartozó fák rövid vizuális vizsgálati megállapításai:

1. sz fa

- gyökérnyak ép, megfelelően fedett, sérülés nem mutatkozik
- törzs sérülésmentes
- koronaalap Y elágazásban indul, azonban vízseb nem képződött, vízbeszivárgás nem valószínű
- lombkorona kissé féloldalas korábbi ágeltávolítások miatt, leveleken komoly égési tünetek, korona zárt, tömör kissé levegőtlen, benne elhalt képletek, a fa súlypontja kissé eltolódott de veszélyt nem jelent, korona kurtítás nélkül Y elágazás elasztikus pántolása javasolt

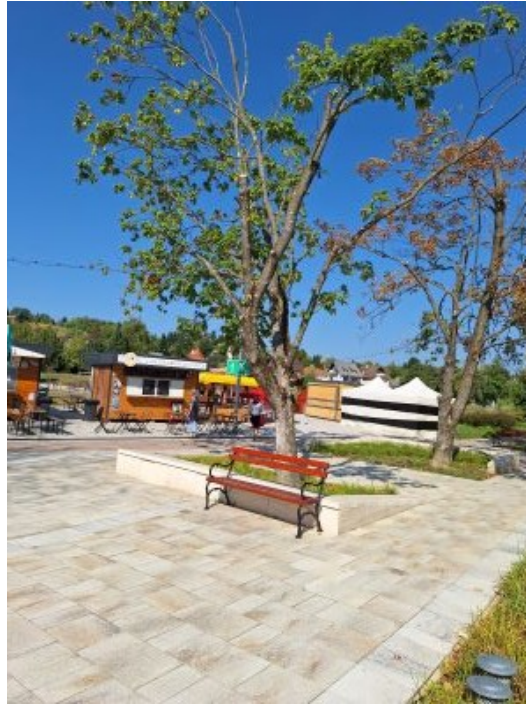
2. sz fa

- jelentős ágeltávolítás miatti féloldalas korona, megemelkedett a fa súlypontja a hiányzó oldalelemek miatt
- gyökérnyakban jelentős cincértámadás, melynek hatására a kéreg jelentős mértékben levált
- gyakorlatilag eltűnt a teljes lombzat, melynek növényegészségügyi oka nem lehet, ilyen szintre tudja a lombzapot az UV sugárzás „elégíteni”

3. sz fa

- csonkolások miatt féloldalassá vált lombkorona, a féloldala gyakorlatilag életképtelen, súlypont erőteljesen eltolódott miáltal a törésveszély lehetősége is megnőtt
- gyökérnyak ép, fedett, törzs sérülésmentes ép, sokirányú koronaalap amelynek jelentős része durván vissza lett vágva, általam értelmezhetetlen okból.. némi maradvány a túlélő levelekből...

4. sz fa

- gyökérnyak ép, megfelelően fedett, törzs sérülésmentes, megmagyarázhatatlan korona alakítások, mi által a korona féloldalassá vált, súlypontja a szimmetrikustól eltolódott, a lecsökkent lombmennyiség nem tudja a kialakult gyökérzetet táplálékkal ellátni, így a gyökérzet lassú elhalása folyamatosan zajlik, a felszívó öv mélyen a burkolat alatt található

5. sz fa

- egyetlen olyan tagja az A csoportnak amely megfelelő talaj-élettel rendelkezik, a lombkorona állapota ezt híven tükrözi
- gyökérnyak megfelelően fedett, sérülés nem mutatkozik a koronaalap Y elágazásban indul, közte vízseb, amely azonban megfelelően sekély ahhoz, hogy vízbeszivárgás kiinduló pontja legyen a koronaalap esetleges elasztikus pánttal történő megerősítése lehetséges

6. sz fa

-alacsonyan elhelyezkedő súlypont, stabil állapot, sudár eltávolítása, vajon mi okból???? a koronaalap Y elágazásból indul, vízseb nem képződött, a nagyszámú csonkolások viszonylag jól regenerálódtak, a fa 15° dől, stabilitást nem befolyásolja

7. sz fa gyökérnyak ép, megfelelően fedett, törzsön sérülés nem mutatkozik, a fa enyhén dől, csigalépcső szerűen nevelt oldalágak, miáltal érdekes formájú koronaalap jött létre, a felszívó öv ½ része burkolattal borított, másik fele szabad felület, a lombkorona milyenségén a különbség látszik

A B csoport elhelyezkedése, megjelenése, és rövid állapot jellemzése:

- a csoportba 3-as juhar, 4-es fenyő, 4-es hársfa, 4-es fenyő, egy magányos hatalmas hársfa, valamint egy 2-es nyírfa csoport tartozik.

Közös jellemzőjük, hogy természetes vagy mesterséges kialakítás által, de facsoportokban állnak, szabad területen, mesterséges korlátozó tényezők (burkolat) hatása nélkül. Ezen tények a következő dolgokban manifesztálódnak:

- jellemzően nagyon kevés, vagy egyáltalán semennyi megégett levél nem található
- a kiszáradás tünetei, ezen keresztül az elhalt koronaképletek száma elenyésző
- az összes facsoport összes egyedének (egyetlen kivétel a magában álló hársfa) a gyökérnyak megfelelően fedett, sérülésmentes, a hársfa esetében némi talajerózió okán a gyökérzet egy kicsi része a talaj felszínére került
- a törzs ép, sérülésmentes az összes egyed esetében, kivéve a 25. sz nyírfát, melynél korábbi mechanikai sérülés okozta jelentős méretű kéreg és részben hancs és farész sérülést sikerült a fának gyönyörűen lefűznie, ezáltal a sérülés kergesedése lassan megindult, a jelenére, jövőjére hatása nincsen
- szép faj és fajtajelleges lombozat, külön szeretném kiemelni a hársfák gyönyörű szabad koronáját, ami példásan jelzi, hogy milyen díszítő értéke van a szoliter parkfáknak abban az esetben ha avatatlan emberi beavatkozás nem zavarja meg annak kialakulását
- az Abies fajhoz tartozó fenyők mindkét csoportja ép koronával, ép törzssel és megfelelő új hajtásokkal rendelkezik, az egyetlen jelenleg látszó probléma az un. Luc tetű kártétele, amely az idősebb levelek, hajtások mattá válásában jelentkezik, megoldására növényvédelmi beavatkozás már létezik, a törzshöz közeli részek felkopaszodásának megakadályozására. A kártevő a fák létét nem veszélyezteti, csak esztétikai hátrányokat tud okozni!
- a két nyírfa törzse a már említetten kívül elváltozást nem mutat, a lombkorona a viszonylag szűk tenyészterület ellenére elfogadható állapotban van, egészségügyi probléma nem látszik
- a 3-as juharfa állapota mutatja a különbséget az első 7 szabadon álló tűző napot folyamatosan elviselni kényszerülő juharfák és ezen hármas csoport állapota között. Maga a facsoportos megjelenés lehetővé teszi a fák időszakosan létrejövő egymás árnyékolását, a talaj párolgásából eredő pára időleges megtartását, elillanásának lassulását, elviselhetőbb hőmérsékletű mikroklíma kialakulását. A gyökérnyakak megfelelően fedettek, a törzsek sérülésmentesek, a lombkoronák a szűk termőhelyi viszonyok miatt enyhén deformálódtak, de funkcionálisan épek.

A 8, 9, 10 sz fákból álló juharfa csoport ahol a 9. sz fa kettőször szerepel (bal kép bal oldala, jobb kép jobb oldala)

11 , 12, 13, 14 sz fákból álló fenyő facsoport

15, 16, 17, 18 sz. fákból álló hársfa facsoport

19, 20, 21, 22 sz fákból álló luc fenyőfa-csoport

23. sz egyedül álló hársfa

24. sz nyírfa

25. sz. nyírfa

Összefoglalás

- a vizsgálat közben metodikát kellett váltani, ugyanis a 25 fa kettő jól elkülöníthető tulajdonságokkal és feltételekkel rendelkező csoportba volt sorolható..
- a B csoport tagjainak egyenkénti értékelése teljesen feleslegesnek tűnt, ugyanis a facsoportokon belül gyakorlatilag azonos életteri feltételek mellett szinte teljesen azonos állapotot mutattak
- ugyanez az A csoport tagjainál – bár azonos fafajba tartoznak- ugyanez nem volt elmondható, a rendkívül kedvezőtlen termőhelyi feltételek ellenére is az egyedek állapota – ha minimális mértékben is de – különbséget mutatott
- egyetlen fa esetében sem merült fel az ultrahangos vizsgálat szükségessége, ugyanis az összes törzs teljesen egészséges megjelenést mutatott
- jelentős különbséget indukált a korábbi fitotechnikai beavatkozások mennyisége, mértéke, melynek szakszerűségével kapcsolatosan kételyeim támadtak
- a vizsgálat igazolta, hogy milyen látványos hátrányt tudnak okozni a műtárgyak a közénk szorított – viszonylag terebélyes korpusszal rendelkező – közterületi fák állapotában.
- ezt csak fokozza az átgondolatlan, és csak a humán szempontok szerint végzett korona alakítás, kurtítás
- ezen kettő fent említett tényező hatványozottan jelentkezik, amikor az éghajlati tényezők a fák által igényelt optimumtól egyre távolabb kerülnek
- a másik csoportban ugyanezen problémák gyakorlatilag csírájában sem jelentek meg (a műtárgyak hiánya, a koronába történő beavatkozás elmaradása) miután a hátrányt okozó tényezők hiányoznak.

Mit lehet tenni, mi lehet a megoldás???

- **a B csoporttal kapcsolatban** nyomatékosan szeretném kérni a tulajdonos (Önkormányzat) minden nemű beavatkozástól való tartózkodását
- minden beavatkozás a beállt, és látszólag jó állapotban lévő egyedek romlásának kezdetét jelenti
- a korona - gyönyörű - természetes koronaforma – ami ezen fafajokra jellemző – és megfelelő tér is rendelkezésre áll az további növekedéshez, terjeszkedéshez ; egyenlőre úgy tűnik, hogy a talaj tápanyagtartalma is még ki tudja elégíteni a facsoportok igényét, **NE TESSENEK A FACSOPORTOKAT BOLYGATNI**, - szinte tökéletesek!!!!

_ **az A csoporttal kapcsolatban** sajnos ugyanez már nem mondható el, ugyanis két lehetőség van:

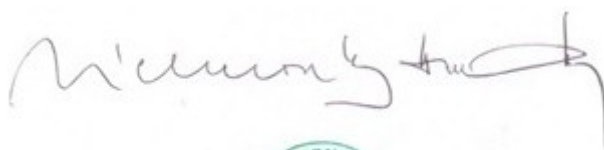
- eltávolítás**, és a helyükre cserje, vagy évelő ültetése, melynek kezelése a szűk termőhelyen még a jövőbeni szárazságok esetén is megoldható, sajnos ilyen erős UV sugárzást szoliter fáink károsodás nélkül nem tudják elviselni (cserje, vagy évelő esetén a növénycsoportok miatt egymás támogatása segítséget nyújt a klíma elviselésére)
- a fák megtartása** - ebben az esetben számolni kell az időjárás változatlansága, esetleg romlása esetén a fák lassú kipusztulására (a korábbi lombredukálás során számítani kellett volna, hogy a gyökérzet a természetes koronaméretre lett a fa által szabva, a lomb radikális

csökkentése a gyökérzet – főleg a vékony felszívó gyökök – folyamatos pusztulásához vezet, ami a vízfelvételt még megfelelő vízellátottság mellett is folyamatosan akadályozza, magyarul a fa vízellátottsága egyre romlik, majd a fa lassan kiszárad) amennyiben eltekintünk a szárazságtól, és megfelelő vízellátottság létét feltételezzük, abban az esetben is számolni kell a fák nagyon szakszerű korona alakításával, a hajtásnövekedés beindulásának elérésével, illetve még hosszú ideig nagyon odafigyelve a hajtásválogatásra és a megfelelő koronatag kinevelésére. Ez még évek odafigyelő munkája!

Amit nem javaslok az a jelen egyedek eltávolítása után új, szoliter – egyedül álló – parkfafajták telepítése. Ez ugyanerre az állapotra fog vezetni, csak a fiatal fák esetében sokkal rövidebb idő alatt.

Sajnos nem tudom a tisztelt Önkormányzatot azzal biztatni, hogy a tér ezen részén fák jelentette árnyék alatt fognak tudni hűsölni a vendégek!

Pákozd, 2024. augusztus 26.

okl. kertészmérnök, növényvédő mérnök

